

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

תוכן עניינים

- א. ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר ... הללו קולטות בין לדעת בין שלא לדעת הללו לדעת קולטות שלא לדעת אינן קולטות 1.
- ב. ... ערים הללו אין עושין אותן לא מירין קטנים ולא כרכין ... נתמעטו דיוריהן מביאין להם כהנים ליום וישראלים ... כלי זיין ... וחכמים מתירין ושזין שאין פורסין בתוכן מצודות ואין מפשילין לתוכן חבלים כדי שלא תהא רגל גואל הדם מצויה שם 2.
- ג. תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עבד ליה מידי דתהוי ליה חיותא ... מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון ... הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו 3.
- ד. ... הרב אל הבדים ונאלו הרב על צוארי שונאיהם של ת"ח שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד ולא עוד אלא שמטפשין 5.
- ה. ... מקלט היה כתוב על פרשת דרכים כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם 6.
- ו. ... בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו 7.
- ז. ... רוצח שגלה לעיר מקלט ומצאו גואל הדם והרגו פטור 8.
- ח. ... מוסרין לו שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו ... דברים הראוים לו אומרים לו אל תנהג בו מנהג שופכי דמים בשגגה בא מעשה לידו 8.
- ט. ... עיר שרובה רוצחים אינה קולטת ... עיר שאין בה זקנים אינה קולטת 9.
- י. ... ועיר שאין בה זקנים ... אין נעשה בה בן סורר ... אינה מביאה עגלה ערופה 9.

דף י.

א. ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר ... הללו קולטות בין לדעת בין שלא לדעת הללו לדעת קולטות שלא לדעת אינן קולטות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

כל ערי הלויים¹ קולטות וכל אחת מהן עיר מקלט היא, שני' (במדבר לה פסוק ו ז) ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר. כל הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמנה עיר כל הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמנה עיר, הקישן הכתוב בולן זו לזו לקלוט.

ומה הפרש יש בין ערי מקלט שהובדלו למקלט ובין שאר ערי הלויים, שערי מקלט קולטות בין לדעת בין שלא לדעת הואיל ונכנס בהן נקלט, ושאר ערי הלויים אין קולטות אלא לדעת, ורוצה הדר בערי מקלט אינו נותן שכר, ביתו והדר בשאר ערי הלויים נותן שכר לבעל הבית כמו שיתבאר להלן דף יג: בעזרה"ת.

**ב. ערים הללו אין עושין אותן לא טירין קטנים ולא כרכין ...
נתמעטו דיוריהן מביאין להם כהנים לויים וישראלים ...
כלי זיין ... וחכמים מתירין ושזין שאין פורסין בתוכן
מצודות ואין מפשילין לתוכן חבלים כדי שלא תהא רגל
גואל הדם מצויה שם**

ערי מקלט² וערי הלויים³ אין עושין אותן לא עיירות גדולות שאינן מוקפות חומה⁴, ולא כרכים גדולים המוקפים חומה שהכל נקבצים שם תמיד ותהא

¹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ח הלכה ט

² רמב"ם שם הלכה ח

³ ומ"ש רבינו ערי מקלט כולל גם לערי הלויים לפי שכולן הן קולטות. ראיתי לדקדק באותה סוגיא דסוף ערכין במה שתירצו כאן שהוקף ולבסוף ישב כאן שישב ולבסוף הוקף דמשמע שדין זה דערי הלויים אינו אלא בתחלת נתינתם ללויים אבל לאחר שלקחום הלויים יכולים לעשותם עיר חומה. ולא ידעתי למה דהא נראה דטעמא דאין עושין ערי מקלט עיר חומה הוא מהטעם שכתב רש"י גבי כרכים גדולים לפי שמתקבצים שם מכל המקומות לסחורה ותהא רגל גואל הדם מצויה שם ויארוב את הרוצה ויהרגנו ע"כ וה"נ כל זמן שהיא עיר חומה מצויין שם הרבה בני אדם אבל בעיר פרוצה אין הדבר מצוי כל כך. ולפי זה בכל עת ובכל זמן שייך דין זה. וכבר עלה בדעתי דרך רחוק ליישב סוגית ההלכה ולא נתחוויר בעיני ולכן לא כתבתי. משנה למלך שם

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

רגל גואל הדם מצויה שם ויארוב לו, ולא קטנים לפי שאין מזונות מצויים שם, אלא עיירות בינוניות, שאינן מוקפות⁵ חומה⁶.

ואין מושיבין אותן אלא במקום שווקים שימצאו מזונות לקנות ובמקום המים, ואם אין שם מים מכניסין לתוכן מים,

ואין מושיבין אותן אלא במקום אכלוסין, שיהיו כפרים וישוב סמוכים להם שלא יבואו גואל הדם מרובים על העיר בחיל, נתמעטו אכלוסיהן מוסיפין עליהן, נתמעטו דיוריהן מכניסין לתוכן כהנים לויים וישראלים, ואין פורסין בתוכן מצודות ואין מפשילין בתוכן חבלים, כדי שלא תהיה רגל גואל הדם מצויה שם.

ג. תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עבד ליה מידי דתהוי ליה חיותא ... מכאן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון ... הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו

תלמיד שגלה⁷ לערי מקלט מגלין רבו עמו, שנאמר (דברים ד פסוק מב) וְגַם אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵלֶּה יָחִי עֹשֶׂה לוֹ כְּדִי שִׁיחִיָּה, וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד כמיתה חשובין, וכן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו.

וכבר התבאר במסכת ברכות דף כח. שאין מלמדין⁸ תורה לתלמיד שידוע לנו שאינו הגון, והוא הלומד לקנתר⁹, או להוציא דברי תורה לעניינים אחרים, אלא מחזירין אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישרה, ובודקין אותו, ואח"כ מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדין אותו.

⁵ כל אלו הדינים חוץ מהשילוש נוהגים ג"כ בכל ערי הלויים, ואין שום שינוי זולת בין לדעת לשלא לדעת ושכר הבתים. מעשה רקח שם

⁶ משנה למלך שם

⁷ רמב"ם שם פרק ז הלכה א

⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רמז ז

⁹ כך ביאר בערוך השלחן שם סעי' כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

אך מצוה ללמד תלמיד שלומד שלא לשמה, אלא לשם איזו פנייה, שהרי במשך הזמן יבא לשמה.

על אף שאין מלמדים למי שאינו הגון, א"צ לבדוק אחר¹⁰ התלמיד אם תוכו כבדו. וסתם אדם הוא בחזקת כשרות, ומצוה ללמדו תורה, שעל ידי כך יתחזק ביראת ה' ויהיה צדיק וישר. ואף אם הוא אינו הגון במעשיו, אם יש לתלות שהוא כתינוק שנשבה בין הגויים מצוה לקרבו לצור מחצבתו, ולחזקו בתורת ה'. שהמאור שבה יחזירו למוטב. ושב ורפא לו.

וכבר התבאר במסכת תענית דף ז: שלפיכך בני התועים¹¹ ובני בניהם שהדיחו אותם אבותם, ונולדו בין הקראים, הרפורמים, הקונסרבטיבים וכדומה. וכן בני המומרים¹². וגדלו אותם על דעתם, הרי הוא כתינוק שנשבה ביניהם, וגדלוהו ואינו זריז לאחוז בדרכי המצות שהרי הוא כאנוס, ואף על פי ששמע אח"כ שהוא יהודי וראה היהודים ודתם הרי הוא כאנוס, שהרי גדלוהו על טעותם, לפיכך ראוי להחזירן בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה.

וכן קטן¹³ שהולך בדרך לא טובה כגון משכב זכר, ועובר על לאו לא תגנוב מחזירין אותו למוטב ובודקין אחריו ומותר ללמדו תורה.

¹⁰ הכל בערוך השלחן שם, אולם דעת הרמב"ם נראה שלא כן שהרי כתב בהלכות תלמוד תורה פרק ד הלכה א "אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשיו, או לתם, אבל אם היה הולך בדרך לא טובה מחזירין אותו למוטב" משמע שידוע לנו שהוא הגון או תם, אולם בלבד שם כתב וז"ל "או לתלמיד תם שאין ברור לנו אם הוא הגון או אינו הגון. אבל אם הוא הולך בדרך לא טובה, זהו תלמיד שאינו הגון ואין מלמדין אותו" וא"כ משמע שאין צריך לבדוק אחריו וכדברי הערוך שם, וכ"כ בכס"מ וז"ל לתם. כלומר שאין ברור לנו אם הוא טוב או לאו. ולמד כן מדאמרין פרק תפלת השחר (ברכות כ"ח) שהיה ר"ג מכריז כל תלמיד שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש ואסיקנא התם שלא הסכימו על ידו"

¹¹ רמב"ם הלכות מומרים פרק ג הלכה ג

¹² בני מומרים, יש מעלה וחסרון, דמצד עצמם, לא חטאו עוד, והמה כחומר ביד היוצר, שאפשר לגדלם למוטב, אבל מצד השני המה כתינוק שנשבה ביד הוריהם, אשר אינם מניחים אותם לילך בדרכי החיים של תורה, אכן ראינו שהרבה פעמים, הבנים שנתקדשו לתורה, החזירו למוטב גם אבותיהם, ובודאי יש להתאמץ לקרבם לתורה, – אבל כ"ז להתלמד במקום אחר, אכן בנדר צדקו דברי כת"ה דהוי נכרים גמורים, והמה בכלל האיסור דלימוד תורה לעכו"ם. בשו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן צח

¹³ לקט יושר חלק ב (יורה דעה) עמוד לט ענין ב ועיין בשו"ת מנחת יצחק שם "ראיתי בשד"ח (מע' האלף אות רמ"ד), דהביא מהחיד"א ז"ל בס' פתח עינים, דכתב ליישב, דזה מיירי רק בתלמיד שמעשיו מקולקלים וסנו שומעני, וכתב ע"ז השד"ח, דלפי"ז ההיא (דאדר"ג), לא מיירי במי שמעשיו מקולקלים, ודוחק, וגם כתב שיש בזה סתירה בדברי החיד"א ז"ל, ממש"כ במק"א, והביא גם מדברי הברכי יוסף (או"ח סי' קנ"ו) מש"כ בדברי הש"ס ופוסקים, בענין תלמיד שאינו תוכו כבדו עיין שם"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

אולם ילדים מנשואי התערובות ר"ל, שההורים מביאים את ילדיהם ללמוד בחדרים, ות"ת, וטענה בפיהם שהרי האב הוא יהודי, אף שהאם היא נכריה, אסור ללמדם תורה והרי הם כנכרים לכל דבריהם¹⁴.

ד. חרב אל הבדים ונאלו חרב על צוארי שונאיהם של ת"ח שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד ולא עוד אלא שמטפשין

כבר התבאר במסכת תענית דף ז: שלכתחלה¹⁵ מצוה להדר כל מה שיכול ללמוד בחבורה, על אף שמקיים מצות עשה של תלמוד תורה אף שכשהוא לומד ביחיד. ועי' מתקדש שם שמים יותר כשנאספים רבים מבני ישראל לעבודת הש"י.

אולם אם לא מצא¹⁶ חברים ללמוד עמם ילמד לבד¹⁷. וכן מי שמרגיש שאם ילמד לעצמו יעלה בידו יותר להבין דבר על בוריו וכוונתו שלאחר שיעלה בידו ישתדל ללמוד גם עם אחרים, שפיר דמי.

ועי' חבורה מתרחבה הידיעה יותר משא"כ כשהוא לומד יחידי, וכמו שאחז"ל (ירמיהו נ פסוק לו) חֲרֹב אֶל הַפְּדִים וְנָאֲלוּ חֲרֹב עַל שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל ת"ח שעוסקין בתורה בד בבד, ולא עוד אלא שמטפשין שנאמר ונאלו.

¹⁴ שו"ת מנחת יצחק שם.

¹⁵ חפ"ז חיים – נדחי ישראל פרק יד

¹⁶ ופשיטא דכל היום ללמוד דוקא בחבורה ולעצמו לא ילמוד – כמעט אי אפשר שו"ת שלמת חיים יורה דעה סימן קא, הנהגות ופסקים (הגרי"ח זוננפלד) הלכות תלמוד תורה

¹⁷ שו"ת שלמת חיים יורה דעה סימן צט והנה בעליות אליהו הביא בשבחי הגר"א בבחרותו שהיה לומד בחדרו, ומשמע שם שהיה לומד אז ביחידי. על הגאון אפילו בימי בחרותו פשיטא שבירר לעצמו הדין ע"פ ההלכה, ובוודאי לא מצא חברים. ועכ"פ מי שלומד לעצמו שמרגיש שבענין זה יעלה בידו יותר להבין דבר על בוריו וכוונתו אחר שיעלה בידו יראה להשתדל גם עם אחרים, פשיטא שאינו בכלל זה. והיעב"ץ כתב (בהקדמתו לסידור) דבארץ ישראל לא שייך זה, יע"ש. ומעמא משום דאזירא דאר"י מחכים. וכבר העיר המגיה (על חידושו של היעב"ץ) ממה שהובא ברש"י באבות פ"ו מ"ג הך דרשא דהגמ' בתענית על דוד המלך ואחיתופל שהיו בא"י. ועי' אוצרות התורה (עמ' 839) שהאריך להוכיח מדברי חז"ל דאף בא"י איכא למעלת לימוד בחבורה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ומלבד זאת בלימוד בחבורה מתקיים יותר קביעות העתים שלו שאין כח כל כך להיצר לבטל קביעותו מפני שחביריו יזכירוהו שילך ללמוד ויתבייש לפרוש מהצבור¹⁸. וכמו שאחז"ל קנאת סופרים תרבה חכמה.

ועוד מצוי שמקיים ע"ז גם המצות עשה של לימוד תורה לאחרים שלפעמים שחבירו אינו מבין היטב הדבר והוא מסבירו וכדמוכח (בב"מ ל"ג) דע"ז הוא בכלל רבו.

וכ"ש באלו שאינם יכולים ללמוד בעצמן, ולשכור רב כל אחד בפני עצמן ג"כ אין ביכלתם. כמה החוב גדול עליהם להתחבר יחד, ולעשות להם חבורה, לשכור להם רב שיורה להם דרך ה' אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשון, ומקיימין מה שאמר התנא באבות עשה לך רב וקנה לך חבר, שבלא זה ישאר כל אחד בלא מקרא ומשנה והלכות ומה ישיב כשישאלו לו בתחלת הדין שלו על כל אלה וכבר כתוב בתורה ע"ז כי הוא חייך וארך ימין דע"י התורה נברא כח החיים לנפש לעוה"ב לנצח. ועיקר הלימוד יהיה אצל אנשים כאלו בהלכות כדי שידעו לקיים מצות ה'¹⁹.

דף י:

ה. מקלט היה כתוב על פרשת דרכים כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם

כבר התבאר במסכת ב"ב דף ק: ולעיל דף ט: חייבין בית דין²⁰ לבוין הדרכים לערי מקלט, ולתקן אותם ולהרחיבן, ומסירין מהן כל מבשול וכל תקלה, ואין מניחין בדרך לא תל ולא גיא ולא נהר אלא עושין עליו גשר כדי שלא לעכב את הבורח לשם, שנ' (דברים יט פסוק ג) תִּבְנֶין לָךְ תַּדְרֹךְ, ורוחב דרך

¹⁸ וגם דכשהוא לומד בעצמו אין מנכר כל כך כשמחסר איזה יום משא"כ כשיש לו שיעור בביהמ"ד זוכר את החסרון תמיד כשרואה חביריו שסיימו כמה פרקים והוא חסר מהן ורואה להשלימן

¹⁹ שבלא הלימוד בודאי נכשלין בכמה גופי תורה וע"ז אמרו חז"ל גדול תלמוד שמביא לידי מעשה. ומ"מ צריכים לקבוע עת גם ללמוד בספרים המיוסדים על עניני המוסר והמדות כדי להרגילם ליראת ה' וללכת בדרכי הצדק והיושר בין איש לרעהו כדי שלא יתחלל השם ח"ו דהנה האנשים המתקבלים עצמם יותר לתורה אם ימצא אצלם מדות מגונות (כגון מחלוקת או שארי מדות רעות ופריצות ח"ו) יש חילול השם גדול אבל אם ירגילו עצמם ללכת בדרכי הצדק והיושר יתקדש שם שמים על ידם שהכל יאמרו שתורת ה' נרמה להם כל המדות טובות

²⁰ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ח הלכה ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ערי מקלט אין פחות משלשים ושתיים אמות²¹, ומקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים²² כדי שיכירו הרצחנים ויפנו לשם.

ו. בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו

מיסודות²³ הדת ומפנות האמונה להאמין שהבחירה ביד האדם להרע או להיטיב, ומפי עליון לא תצא הרעות והטוב אין מכריח עליו, שאם לא כן כבר בטלו המצות והתורות והוא שאמר (דברים ל פסוק טו) רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע. (שם פסוק יט) וּבְחִרְתָּ בַחַיִּים.

ורשות לכל אדם²⁴ נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו, הוא שכתוב בתורה (בראשית ג פסוק כב) הֵן הָאָדָם הָיָה פֶּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע, כלומר הן מין זה של אדם היה יחיד בעולם ואין מין שני דומה לו בזה הענין שיהא הוא מעצמו בדעתו ובמחשבתו יודע הטוב והרע ועושה כל מה שהוא חפץ ואין מי שיעכב בידו מלעשות הטוב או הרע וכיון שכן הוא (שם) פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ.

ומן השמים²⁵ עוזרים את האדם כפי מה שירצה להרע או להיטיב. על כן יש לנו לומר כי הטוב והרע המגיעים לאדם בעולם הזה אין להם עסק במתן שכרן של מצות או בעונשן של עבירות זולתי לעזר ולהועיל. ועל כן יש לאדם לבקש לחזור בתשובה ולזכות לטהרה²⁶. שבדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו²⁷

²¹ יליף לזה מדכתיב תכין לך הדרך, ופירש רשב"ם דהוי ליה למכתב דרך [וכתיב] ה'א יתירה לאוספי דרך אחרת, וסתם דרך מ"ז אמה דילפינן מעגלות שבמשכן דדרך רשות הרבים מ"ז אמה

²² בשו"ט פכ"ה א' על כל מיל הי' בורגן ועל כל בורגן צלם וידו עקומה ומראה להיכן ערי מקלט ובתנחומא מסעי סי' י"א העמד להם איטלסיות מכוונות ובכל איטלים רשום לך הדרך לערי מקלט ובד"ר החדש ע' ס"א א' שבע' לשון הי' כתוב.

²³ מאירי כאן

²⁴ רמב"ם הלכות תשובה פרק ה הלכה א

²⁵ האמונה והבטחון לרמב"ן פרק ז

²⁶ מהרש"א ברכות י.

²⁷ ונ"ל זהו שאמרו חז"ל [מכות י, ב] בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, אמרו מוליכין אותו לשון רבים, כוונתם על אלו שני המלאכים המלוים אותו תדיר, בכל דרך שהוא רוצה, לטוב ולרע הן המוליכין אותו, כשזומע לעצתו של מי מהם, השני אעפ"כ אינו זו ממנו, ועדיין מלווה ומוליך אותו בדרך ילך לרצונו, אף אם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

הרי כמה האדם²⁸ צריך לזהר, שלא יבוא במחשבתו דרך הטבע, רק הכל מאת השם, ויטה תמיד לעשות רצון השם, ואז נותנין לו מלאך ללכת ברצון השם. אאע"ה נתן דעתו ללכת ארצה כנען, מיד נאמר לו "לך לך וגו'" (בראשית יב, א) כמובא בר"ח בשם רשב"י ע"ה.

ז. רוצח שגלה לעיר מקלט ומצאו גואל הדם והרגו פטור

רוצח בשגגה²⁹ שהרגו גואל הדם חוץ לתחום עיר מקלטו פטור שני' (דברים יט פסוק ו) וְלוֹ אֵין מִשְׁפַּט מוֹת.

ח. מוסרין לו שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו ... דברים הראוים לו אומרים לו אל תנהג בו מנהג שופכי דמים בשגגה בא מעשה לידו

כבר התבאר לעיל דף ט: שבתחילת הדין אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט ובית דין של אותה העיר שהרג בה שולחין ומביאין אותן משם ודנין אותן, וכשכשמיביין אותן³⁰ מוסרין לו שני תלמידי חכמים³¹ שמא יהרגנו גואל הדם בדרך, ואומרים להם אל תנהגו בו מנהג שופכי דמים בשוגג בא מעשה לידו.

ירט הדרך לנגדו לסבה שאמרנו. מור וקציעה סימן ג, דלא קאמר שמוליך אותו הקדוש ברוך הוא אלא מוליכין אותו והוא ע"פ מה שכתבנו בכמה מקומות שכל מחשבה ודיבור ומעשה האדם הנה הוא בורא לו מלאך לפי ענינו אם לטוב אם לרע וע"כ אמר בדרך שאדם רוצה לילך שהרשות בידי האדם ממנו ית' ב"ה שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים אבל כפי רצונו ודעתו של אדם מוליכין אותו אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו ומייתי ראיה מן התורה דכתיב לא תלך עמהם שא"ל הקדוש ברוך הוא כן וכתיב קום לך אתם וגו' שרצונו ודעתו הרעה לילך אתם הביא ששלח לו הקדוש ברוך הוא מלאך כרצונו ומחשבתו שא"ל קום לך אתם ואמר דכתיב אנכי ה' אלהיך מלמדך להועיל וגו' כי כל מצותיו ית' ב"ה אינו מלמדך רק להועיל ולטוב לך אבל מדריכך הוא מלאך שאתה מדריכו בדרך זו תלך כפי דעתך ורצונך ואמר דכתיב אם ללצים הוא יליץ וגו' ר"ל אם ללצים הוא מוסיף לו לץ דהיינו מלאך כפי ליצנותך ואם לענוים הוא יתן חן לעצמו מלאך של חן נגדו ית' ב"ה. ח"א למהרש"א בסוגייתינו

²⁸ חכמה ומוסר חלק א סימן קלח

²⁹ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ה הלכה ט י

³⁰ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ה הלכה ח

³¹ הא דלא שלחו עמו, שאר גבורים שיצילוהו, י"ל דחששו שמא יקח גואל הדם רבים עמו שחזקים יותר מהמצילים. תפארת ישראל במשנה ה אות לו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת מכות

ט. עיר שרובה רוצחים אינה קולטת ... עיר שאין בה זקנים

אינה קולטת

עיר מקלט שרובה³² רצחנים אינה קולטת, שנ' (יהושע פרק כ פסוק ד) וְגַם אֶל אַחַת מִהָעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדִבֶּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי הָעִיר הִהִיא אֶת דְּבָרָיו וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה אֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לוֹ מָקוֹם וַיָּשֶׁב עִמָּם, ולא ששוו דבריהם לדבריו, וכן עיר שאין בה זקנים אינה קולטת שנ' זקני העיר ההיא.

י. ועיר שאין בה זקנים ... אין נעשה בה בן סורר ... אינה

מביאה עגלה ערופה

כבר התבאר במסכת סטה דף מה: שאין מודדין³³ מדידת עגלה ערופה אלא לעיר שיש בה בית דין של עשרים ושלשה, נמצא קרוב לירושלם³⁴, או לעיר שאין בה בית דין מניחין אותה³⁵, ומודדין אל שאר העיירות הסמוכות לו. ואם אין בי"ד בכל העיירות סמוכות אינה מביאה בעינן (דברים כא פסוק ג) זקני העיר ההוא וליכא³⁶.

וכן בדין בן סורר ומורה אין דנין אותו אם אין זקנים בעיר³⁷, שנאמר (דברים כא פסוק יט) והוציאו אתו אל זקני עירו.

³² שם פרק ז הלכה ו

³³ רמב"ם שם פרק ט הלכה ד

³⁴ שאינה מביאה עגלה ערופה כדלהלן.

³⁵ והנה מה שמניחין ירושלים ומודדין לעיר אחרת צריך להיות העיר גדולה כירושלים דאל"ה ת"ל דאינה מביאה באם יש רחוקה ונפיש אין הקרובה מביאה מכש"כ דכאן דהיא קרוב ונפיש ע"כ צריך לומר בעיר גדולה כירושלים והרבותא אף על פי דירושלים קרובה מכל מקום לא חשבינן אלא מודדין לאחרת והיא הוי קרובה וז"פ. ועיין בתוס' ב"ב בסוגיא דהניחו דתימא ד"ז שמניחין עיר שאין בה בית דין ומודדין לעיר שיש בה בית דין כיון שמוכח מהסוגיא דשם דטעם דעיר הקרובה מביאה דמוכח שההורג בא משם א"כ כיון דהעיר שאין בה ב"ד היא קרובה ומוכח שההורג בא משם למה העיר האחרת הרחוקה שיש בה ב"ד מביאין והניחו בתימא ע"ש. ועיין במ"ל כאן מה שמביא בשם התוס' דמכות ומסיק דלדעת הר"מ אפי' אם אין בכל עיירות ב"ד אין מודדין ואין מביאין כלל ע"ש. וע' עוד במ"ל שמביא בשם הירושלמי אם מודדין לעיר מקלט ואין הירושלמי בידי לעיין מנ"ח שם.

³⁶ משנה למלך שם.

³⁷ משנה למלך שם ובהלכות ממרים פרק ז הלכה ז תמה אמאי לא הזכירו הרמב"ם דכיון דפסקינן בחד דבעינן זקני עירו ה"ה בשאר ועיין לקומי הלכות ת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

